

Ronde Tafel Gesprek TKG - 5 februari 2025

Marenne van Kempen – Transformatieleider TKG regio Amsterdam Amstelland

“Het eerste wat ik zeg als ik bij een gezin op de bank zit is: ik ga ervoor zorgen dat u niet weer 3 mensen na mij ziet. Met mijn collega van het lokale team ben ik hier en ik blijf hier zo lang als nuttig en nodig. Soms zijn mensen dan gewoon ontroerd. Ze moeten er bijna van huilen. Hè, hè. Ik kan niet terug naar het oude werken. Nu ik vanuit deze proeftuin werk zie ik pas echt hoe failliet het oude stelsel is.”

Het punt: dit citaat van een professional van de proeftuin Blijvend Veilig in Amsterdam-Amstelland illustreert goed waar het om gaat. De waarde van werken vanuit betrokkenheid en vakmanschap, de noodzaak van het creëren van nieuwe praktijk om open te kunnen kijken en opnieuw te bouwen, en het grote belang van het stoppen met het huidige ‘estafettemodel’. Deze grondhouding, veranderstrategie en structuurwijziging zijn alle drie noodzakelijk en onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het één kan en lukt niet zonder het ander.

Maatschappelijke opgave: huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM) laten diepe en blijvende sporen na. Werkend in lokale teams en veiligheidsteams zien we dat iedere dag. Ze hebben grote negatieve mentale en fysieke effecten op kinderen en volwassenen. Die gevolgen gaan een leven lang mee en strekken zich vaak uit tot ook weer de volgende generatie. In Nederland worden jaarlijks tussen de 90.000 en 127.000 kinderen blootgesteld aan een vorm van kindermishandeling ([Nationale Prevalentiestudie Mishandeling \(NPM\) | Nederlands Jeugdinstituut](#)), op jaarbasis is bijna 1,3 miljoen mensen slachtoffer van een of meerdere vormen van huiselijk geweld en de afgelopen vijf jaar werd er gemiddeld iedere 8 dagen een vrouw omgebracht door haar partner of ex-partner. De prevalentie van HGKM is de afgelopen jaren vrijwel gelijk gebleven ([Cijfers over huiselijk geweld | Nederlands Jeugdinstituut](#)). De maatschappelijke schade is groot met bijbehorende kosten.

Onvoldoende werkende hulp en bescherming: als samenleving slagen we er nog onvoldoende in om HGKM te voorkomen en duurzaam te stoppen. Huishoudens vragen niet graag om hulp, door schaamte en een gebrek aan vertrouwen in de overheid. Die hulp is vervolgens vaak weinig samenhangend, onvoldoende op maat, niet tijdig beschikbaar en dus onnodig duur. Wat bedoeld is als bescherming wordt door huishoudens met regelmaat ervaren als onnavolgbaar en bedreigend. De gevreesde inzet van machtsmiddelen is vervolgens beperkt effectief. Onderzoek laat zien dat KM wat meer afneemt bij inzet van een maatregel. Tegelijkertijd is na anderhalf jaar bij 66% van de gezinnen nog steeds sprake van geweld, bij 47% zelfs van veel en/of ernstig geweld ([Kwestie van lange adem - Verwey-Jonker Instituut](#)).

Toekomstscenario als kans: de visie zoals weergegeven in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (TKG) is goed en heeft een breed draagvlak.

Ze is tot stand gebracht in gesprek met ervaringsdeskundigen, lokale teams, de ‘veiligheidsketen’, gemeenten en ministeries en wordt c.q. werd door al die partijen onderschreven en omarmd.

De visie start en kijkt consequent vanuit het perspectief van huishoudens, en van lokale teams als eerste partner van die huishoudens. Veiligheidsteams en alle andere partijen voegen daarop toe wat helpend en/of nodig is. We hebben dus gekeken vanuit de ongedeelde leefwereld en de daarbij horende integrale beroepspraktijk en maakten de systeemwereld van beleid en wetgeving daar volgend op en dienstbaar aan.

Het TKG is terecht een waarden gedreven ontwikkeling. De waarden van gezinsgericht, transparant, eenvoudig en lerend doen recht aan het gegeven dat ieder huishouden en ook iedere school en wijk uniek zijn en hulp en bescherming op maat vragen. Werken aan en in een stelsel wat dat kan bieden vraagt om sturing die richting geeft aan een beweging en niet om een blauwdruk. Om de keuze voor en het handhaven van een eenvoudig stelsel vanuit het perspectief van huishoudens in plaats van instituties ([De meldfunctie in breder perspectief – rapport door VanMontfoort | Rapport | voor Jeugd & Gezin](#)). Om een speelveld waarbinnen professionals hun vakmanschap kunnen inzetten en niet om protocollen.

Opbrengst proeftuinen: de proeftuinen hebben gewerkt aan ‘grondhouding’ van professionals: waarbij we naast huishoudens staan en er zijn om samen te werken en te helpen. En aan een ‘integrale werkwijze’: waarbij vanaf de start door het lokale team en het veiligheidsteam samenhangende hulp en bescherming worden geboden. Zonder

alle bestaande schotten en de daaruit voortkomende wachttijden, overdrachten en dubbelingen. Recht doend aan het gegeven dat HGKM vaak een gevolg is van vraagstukken van en voor volwassenen en niet het probleem van kinderen waar jeugdhulp het antwoord op is. Van de 5 gezinsprofielen van Verwey Jonker hangt er maar één samen met kind problematiek. De andere 4 gaan over de aan HGKM onderliggende oorzaken van respectievelijk bestaanszekerheid, LVB- of GGZ-problematiek bij ouders/volwassenen, conflictscheidingen en dwingende controle ([Profielen achter het geweld](#)).

Werken volgens het TKG wordt door zowel huishoudens als professionals als een grote verbetering ervaren. Huishoudens voelen zich gehoord en geholpen en ervaren een mate van regie. Lokale teams geven aan dat hulp en bescherming bij HGKM toegankelijker is geworden met de komst van de veiligheidsteams. Professionals zijn beter in staat te doen wat nodig is met en voor ieder uniek huishouden. Ze helpen directe veiligheid te creëren en ze komen toe aan intergenerationele patronen en onderliggende oorzaken. Het aantal maatregelen is in de proeftuingebieden substantieel kleiner en het draagvlak ervoor bij de betreffende huishoudens is groter. Er wordt selectiever gebruikt gemaakt van jeugdhulp en vaker hulp bij schulden ingezet.

Verdere realisatie TS onder druk: als proeftuinen en dus land zijn we in de vreemde situatie terechtgekomen dat we het stelsel als failliet ervaren, er vanuit het perspectief van huishoudens en professionals een verbeterde werkwijze is ontwikkeld, maar we deze wat betreft het wezenlijke onderdeel 'doorbreken van het estafette-model' de komende jaren niet mogen inzetten. En daarmee dus ook niet kunnen door ontwikkelen vanuit de nieuwe praktijk. De oorzaken daarvan betreffen enerzijds de keuze om essentiële onderdelen zoals jeugdreclassering en een aantal functionaliteiten van de Raad voor de Kinderbescherming niet mee te nemen in de veiligheidsteams. Daarmee komt de integrale hulp en bescherming die we beogen op voorhand onder druk te staan. En anderzijds het onverkort stellen dat de praktijk niet mag anticiperen op de beoogde wetswijziging. Deze tweede keuze lijkt gebaseerd op het belang van rechtsbescherming voor huishoudens. Een belang wat we als proeftuinen van harte onderschrijven, maar wat in het huidige stelsel behoorlijk gemankeerd en vooral 'aan de achterkant' is georganiseerd, en door huishoudens veelal niet als zodanig wordt ervaren.

Daarmee start er een periode van jaren wachten c.q. met flinke beperkingen doen wat wel kan. De nu gecreëerde omstandigheden ondermijnen de wezenlijke verandering in grondhouding, het ontwikkelen vanuit de praktijk en de integrale werkwijze op HGKM in grote mate. Professionals en bestuurders krijgen een dubbele boodschap die niet te verenigen is: doe wat nodig is voor huishoudens, maar enkel voor zover dat binnen jouw smalle institutionele kaders past. Die we op voorhand deels ook alweer bestendigen en waar stelselverantwoordelijken en toezichthouders de komende jaren ook onverkort op blijven toetsen. Daarmee is de kans levensgroot dat de praktijk blijft bij c.q. terugveert naar bestaand en de motivatie voor de beoogde ontwikkeling geheel verdampt.

Samengevat: HGKM is ingrijpend, komt veel voor en kost de samenleving veel geld. We slagen er samen onvoldoende in om het te voorkomen en duurzaam te stoppen. Het huidige stelsel wordt daarbij door zowel huishoudens als professionals eerder als belemmerend dan als helpend ervaren en maakt veel onnodige kosten. Het TKG biedt een geweldige kans tot verbetering. Om die kans daadwerkelijk te realiseren is de hulp van de tweede kamer nodig. De randvoorwaarden voor de beoogde realisatie staan onder druk en dreigen onvoldoende te zijn.

Oproep aan de tweede kamer:

- Besluit spoedig tot wetswijziging om de integrale werkwijze mogelijk te maken en zorg dat deze wijziging versneld wordt gerealiseerd.
- Zorg voor financiële dekking in de voorjaarsnota voor de incidentele transitiekosten waaronder de kosten voor genoemde wetswijziging.
- Creëer ruimte voor de proeftuinen en beproevende regio's om de periode tot wetswijziging te overbruggen. Maak het verbeteren van rechtsbescherming daarbij opdracht van de proeftuinen in plaats van een reden tot wachten.
- Stuur als rijk op samenhang van beleid en wetgeving, vanuit het perspectief van (0-100) huishoudens met HGKM, in plaats van institutionele belangen. Stel een regeringscommissaris aan die over partijen heen vanuit deze huishouden, kijkt, redeneert en handelt.